

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ŞAHMO - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 57919/00)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

20 Eylül 2005

İşbu karar AİHS'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup, şekli bazı düzeltmelere tabi olabilir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan ve (57919/00) başvuru no'lu davanın nedeni bu ülke vatandaşı Ali Şahmo'nun (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 11 Nisan 2000 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur. Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul barosu avukatlarından H. Karakuş tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

1961 doğumlu başvuran Ali Şahmo, başvurunun yapıldığı sırada Ceyhan Cezaevi'nde tutuklu bulunmaktaydı.

25 Aralık 1995 tarihinde yakalanan başvuran Adana Emniyet Müdürlüğü Yerel Şubesi'nde gözaltına alınmış, aşırı sol bir örgütün düzenlediği silahlı eylemler çerçevesinde yürütülen bir soruşturma kapsamında sanık olarak sorgulanmıştır. Başvuran bu örgütün Adana ilindeki militanlarını örgütlemek ve onları silahlandırmak ile itham edilmiştir.

Adana Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde 8 Ocak 1996 tarihine dek devam eden sorgulamaların akabinde başvuran Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Savcısı karşısına çıkarılmıştır. Başvuran Cumhuriyet Savcısı önünde polislerin uydurma itirafları içeren belgenin altına sahte imza attıklarını beyan etmiştir.

8 Ocak 1996 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi yetkili hakimi karşısına çıkarılan başvuran, hakkında yapılan suçlamaları reddetmiştir.

Konya DGM Cumhuriyet Savcısı 16 Ocak 1996 tarihli iddianamesi ile başvurunu anayasal düzeni yıkmayı hedef alan yasadışı silahlı bir örgütün üyesi olma suçu ile itham etmiş, TCK'nın 168. ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca başvuranın mahkumiyetini talep etmiştir.

19 Kasım 1998 tarihli kararı ile Adana DGM, başvurunu hakkında yapılan ithamlardan suçlu bulmuş ve 17 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırmıştır. DGM, hafifletici sebeplerin bulunmaması ve başvuranın duruşma sırasındaki disiplinsiz davranışları nedeniyle TCK'nın 59. maddesi gereğince verilen cezada bir indirimin yapılmasını gerekli görmemiştir.

Başvuranın temyiz başvurusu üzerine Yargıtay, 27 Ekim 1999 tarihinde İlk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLMESİNE İLİŞKİN

Başvuran kendisini yargılayan ve mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bünyesinde askeri hakim bulundurması nedeniyle «tarafsız ve bağımsız» bir mahkeme olmadığını ileri sürmektedir.

Başvuran, özellikle gözaltındaki sorgulamalar sırasında avukat bulundurma hakkından yararlanmaması, Devlet Güvenlik Mahkemesi önüne tanık çağırma imkânının olmaması, gözaltında görevli polisler tarafından hazırlanan tutanakların farazi olması, Yargıtay

Cumhuriyet Başsavcısı'nın tebliğnamesinin kendisine zamanında tebliğ edilmemesi nedeniyle hakkaniyete uygun olarak yargılanmadığından şikayetçi olmaktadır.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

Hükümet ilk olarak, AİHS'nin 35. maddesinde öngörüldüğü gibi iç hukuk yollarının tüketilmemesine itirazda bulunmaktadır. Bu bağlamda, başvuranın iç hukuk mercileri karşısındaki yargı sürecinin hiçbir aşamasında Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığına ve tarafsızlığına dair şikayetini dile getirmediğini savunmaktadır.

AİHM, Özel-Türkiye kararında benzer bir itirazı reddettiğini hatırlatmaktadır. Bu sonucu farklı kılacak hiçbir gerekçe bulunmadığını ifade ederek Hükümetin itirazını reddetmiştir.

İkincil olarak, Hükümet altı ay kuralına riayet edilmediği gerekçesiyle AİHS'nin 35. maddesi uyarınca başvuranın DGM'nin yapısıyla ilgili itirazının Mahkemece reddedilmesi gerektiğini savunmuş, iç hukukta bu şikayetle ilgili nihai kararın yine bu mahkeme tarafından verildiğini eklemiştir. Hükümet bu doğrultuda olayların meydana geldiği dönemdeki iç hukuka göre Yargıtay'ın Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin yapısına dair görüş bildirme yetkisine sahip olmadığını belirtmekte, başvuranın iç hukuk yollarının yetersiz olduğuna kanaat getirdiği andan itibaren altı ay içerisinde yani DGM'nin 19 Kasım 1999 tarihinde aldığı kararından itibaren başvuruda bulunması gerektiğinin altını çizmektedir. Oysa başvuru 8 Mart 2000 tarihinde yapılmıştır. Hükümet bu yönde Mahkemenin yerleşik içtihadına göndermede bulunmaktadır (Bkz.Kalan-Türkiye kararı no: 73561/01, 2 Ekim 2001).

AİHM, benzer şikayetlerin Özdemir-Türkiye davasında da dile getirildiğini hatırlatmış, (no:59659/00 § 26, 6 Şubat 2003) bu neticeyi değiştirecek hiçbir unsurun bulunmadığı sonucuna varmıştır. Dolayısıyla Hükümetin yapmış olduğu itiraz reddedilmektedir.

AİHM, mahkemenin bu yöndeki içtihatları (Bkz. Incal-Türkiye kararı 9 Haziran 1998, 1998-IV ve Çıraklar-Türkiye kararı, 28 Ekim 1998, 1998-VII) ve mahkemeye sunulan unsurlar ışığında başvurunun esas bakımından incelenmesi gerektiğine itibar etmekte ve başvuruyu kabuledilemez bulmak için bir gerekçe bulunmadığını eklemektedir.

B. Esasa ilişkin

1. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığına ve tarafsızlığına ilişkin

Mahkeme daha önceki kararlarda buna benzer pek çok şikayetlerin dile getirildiğini ve bunların AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlali ile sonuçlandığını belirtmektedir. (Bkz. söz edilen Özel kararı, §§ 33-34, ve Özdemir kararı, §§ 35-36).

AİHM, mevcut davada Hükümetin davanın seyrini farklı şekilde sonuçlandıracak hiçbir tespiti ve delili sunmadığını kaydetmekte, bunun yanı sıra aralarında askeri bir hakim de yer aldığı Devlet Güvenlik Mahkemesi karşısında başvuranın «ulusal güvenliğe» dayalı suçlardan yargılanması konusunda endişe duymasının anlaşılabilir olduğu tespitinde bulunmaktadır. Başvuran, hakkında açılan davada Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararını yabancı gerekçelere dayandığı yönünde bir şüphe duyabilir. Bu nedenle başvuranın bu yargı makamının tarafsız ve bağımsız olmadığı yönündeki şüphelerinin dikkate alınması gerekmektedir. (sözü edilen Incal kararı s. 1573, § 72).

2. Yargı Sürecinin adilliği hakkında

Hükümet bir ihlalin olduğu iddiasına karşı çıkmaktadır.

AİHM, benzer kararlarda verdiği hükümleri hatırlatarak bağımsızlıktan ve tarafsızlıktan yoksun bir mahkemenin her halükarda kendi yargısına tabi kişilere adil bir yargılama sunamayacağı kanısına varmaktadır.

Başvuranın bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma hakkının ihlalinin tespiti ışığında AİHM, mevcut şikayetin incelenmesini gerekli görmemektedir (Bkz. diğerleri arasında, Çıraklar-Türkiye, 28 Ekim 1998, 1998-VII, §§ 44-45, Işık-Türkiye no: 50102/99, §§ 38-39, 5 Haziran 2003; Akkaş-Türkiye, no: 28340/95, §§ 78-79, 21 Aralık 2000; Serdar Özcan-Türkiye, no: 55427/00, 8 Nisan 2004, ve Ünal-Türkiye kararları, no: 48616/99, 10 Kasım 2004).

II. AİHS’NİN 41. MADDESİ’NİN UYGULANMASI

A. Tazminat

AİHM’den başvurana gönderilen 29 Temmuz 2002 tarihli yazıda, 41. madde uyarınca her türlü adil tazmin talebinin esasa ilişkin yazılı görüşlerde sunulması gerektiğini öngören AİHM İçtüzüğü’nün 60. maddesine dikkat çekilmesine karşın, başvuran hiçbir adil tazmin talebinde bulunmamıştır. Başvuran öne sürdüğü iddialarına ilişkin esasa dayalı görüşlerini kendisine bildirilen tarihte sunmadığından, AİHM bu yönde bir ödeme yapılmasını gerekli görmemektedir (Bkz. Willekens-Belçika no: 50859/99, § 27, 24 Nisan 2003 ve Roobaert-Belçika kararları, no: 52231/99, § 24, 29 Temmuz 2004).

Sözleşme tarafından öngörülen bağımsızlık ve tarafsızlık koşullarını yerine getirmeyen bir mahkeme tarafından mahkumiyet kararı alındığında, ilgilinin talebi doğrultusunda yeni bir sürecin ya da yargılamanın başlatılması ilke olarak tespit edilen ihlalin giderilmesi bakımından uygun bir yöntemi oluşturur (Bkz. Öcalan-Türkiye Büyük Daire kararı, no: 46221/99, AİHM 2005-...).

B. Masraf ve harcamalar

Başvuran masraf ve harcamalar için hiçbir talepte bulunmamıştır. Bu durumda AİHM başvurana bir ödeme yapılmasını gerekli görmemektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kalan kısmının *kabuledilebilir* olduğuna;
2. İzmir* Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin bağımsızlıktan ve tarafsızlıktan yoksun olması nedeniyle AİHS’nin 6 § 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS’nin 6. maddesine yönelik diğer şikayetlerin incelenmesine *gerek olmadığına*;

* Ç.N. AİHM, İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi olarak yazmıştır.

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AIHM'nin iç tüzüğünün 77 §§ 2. ve 3. maddelerine uygun olarak 20 Eylül 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.